

1653 καὶ δὲν προτεντέρει εἰς τίποτις ἄλλο ἀπὸ τὸν ἄνωθεν μ(ισσέ)ρ Πέτρο, καὶ ἀλικόντρο ¹⁾ ὁ αὐτὸς μ(ισσέ)ρ Πέτρος κράζεται καὶ αὐτὸς εὐχαριστημένος διὰ τὸ νοίκι τοῦ σπιτιοῦ, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐνοικίασε δι' ἓνα χρόνον καὶ φινίρει τὸν μῆνα τὸν Ἀπρίλιον τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, στοὺς 1654 καὶ δὲν προτεντέρει ἓνα τὸ ἄλλο μέρος τίποτις ἄλλο, κόφτοντας καὶ λειώνοντας ²⁾ τὴν ἄνωθεν ἰντιματζιὸ εἰς ὅλα τῆς τὰ μέρη. Καὶ οὕτως ἔμειναν εὐχαριστημένα τὰ μέρη ὑπὸ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν.

† Πόλος γαζῆς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

† γιάννης κεφαλληνὸς ³⁾ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

2.

Διαθήκη τῆς 5 Ἰουνίου 1659. Νοτάριος Β. Μποσινιὸρ (Βιβλ. 30 σ. 147).

† Ἐν Χριστοῦ ὀνόματι ⁴⁾ ἀμήν, ἔτη ἀπὸ τῆς Αὐτοῦ γεννήσεως 1659 μηνὸς Ἰουνίου 5 πέντε, ἡμέρα Κυριακὴ τὶς ὥρες τρεῖς ἰντζίρκα. Τῆς σήμερον εἰς τὸν Αἰγιαλὸν ⁵⁾ τῆς πόλεως Ζακύνθου, στὴ σκοντράδα τῆς Θείας Ἀναλήψεως ⁶⁾,

¹⁾ ἀλικόντρο. (Ένετ. al incontro) = ἀντιθέτως, τὸναντίον. Κατωτέρω εἰς ἔγγραφον τοῦ 1672 ὁ τύπος ἀλ ἰνκότρο. Νομίζω ὅτι ἐντεῦθεν καὶ τὸ νοελλ. ἀλικοντίζω = ἐμποδίζω (ἐν Κρήτῃ ἀλικοντρίζω) καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ τουρκικοῦ alı komaak (Ἱστορικὸν Λεξικὸν Ἀκαδημίας Α' (1933) σ. 442β.). Τὸ ἀλικοντρίζω κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ ἐπίρρ. κόντρα βλ. Γ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, ἐν *Byzant. Zeitschr.* 25 (1925) σ. 369. Πρβλ. Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ, *Ἀθηνα* 20 (1908) σ. 558, 43 (1931) σ. 186 κ.έξ. καὶ τὰ ἐν τῷ Ἱστορικῷ Λεξικῷ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 442β - 443α: ἀλικοντεύω = ἐμποδίζω, ἀλικόντι, τὸ = ἐμπόδιον, ἀλικόντισι, ἡ = κώλυμα, ἀλικόντισμα, τό, ἀλικοντρος ἐπιφ. λεγόμενον ὑπὸ παιδων, ὅταν θέλουν νὰ παύσῃ πρὸς στιγμὴν τὸ παιγνίδιον. Ἐν Μάνῃ καὶ οἱ τύποι ἀλικοδίζον, ἀλικοδοῦ = ἐμποδίζω, ἀλικόδο, τὸ = τὸ ἐμπόδιον.

²⁾ κόφτοντας καὶ λειώνοντας. Ἡ ἔκφρασις κόφτω καὶ λειώνω συνήθης εἰς τὰ συμβόλαια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης σημαίνει διαλύω τὴν συμφωνίαν, ἀκυρῶ τὰ συμφωνηθέντα.

³⁾ γιάννης κεφαλληνός. Κατὰ τὸν Δ. ΒΑΡΒΙΑΝΗΝ, Χρονικά ἀνέκδοτα σ. 21 (Ἀρχαιοφυλακεῖον Ζακύνθου), ἡ οἰκογένεια Κεφαλληνοῦ ἐγκατεστάθη ἐν Ζακύνθῳ ἐξ Ἀνδρούσης. Παρωνύμια ταύτης τὰ Βορθάλης καὶ Τσοτσώνης.

⁴⁾ Ἐν Χριστοῦ ὀνόματι. Ὁ τύπος οὗτος εἶναι ὁ μᾶλλον συνήθης εἰς τὰ ἔγγραφα. Ἐνίοτε ἐγένετο χρῆσις καὶ τῶν: *Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἔτη ἀπὸ τῆς Αὐτοῦ γεννήσεως . . . , Laus Deo . . . , Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν Ἁγίων κλπ.* Βλ. Δ. Β. ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΥ, Ἀποικία Μανιατῶν, Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 2 (1940 - 50) σ. 155. Πρβλ. Φ. Κουκουλέ, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ Λαογραφικά 2 (1950) σ. 104 - 106.

⁵⁾ Αἰγιαλόν. Τὸ προάστειον Αἰγιαλὸς τῷ 1614 ἠρρίθμει 4.000 οἰκίας Βλ. Σ ΔΕΒΙΑΖΗ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ σταφίδος. *Παρθασσός* 16 (1893) σ. 554 σημ. 2.

⁶⁾ σκοντράδα τῆς Θείας Ἀναλήψεως. Τῷ 1816 ἡ Ζάκυνθος εἶχε 16 συνοικίας. Βλ. Λ. Χ. ΖΩΗ, *Λεξικὸν* σ. 1017. Ἐκ τῶν κατωτέρω ἔγγράφων μαρτυροῦνται αἱ συνοικίαι: Τοῦ Ἁγίου

εἰς τὸν οἶκον ὅπερ κατοικεῖ τὴν σήμερον ὁ μ(ισσέ)ρ Γεῶργος Νίκλος τοῦ π(ο)τ(έ) μ(ισσέ)ρ Βρεττοῦ ¹⁾, ἀνακραζόμενος ἐγὼ ὁ νοτάριος καὶ οἱ παρόντες ὑποκάτωθεν τίμιοι μάρτυρες παρακαλεστοί ²⁾ ἀπὸ τὸν ἄνωθεν Νίκλο διὰ νὰ ποιήσῃ τὴν παροῦσαν του διαθήκη καὶ ὕστερή του διόρθωσι, εὗρισκόμενος ἄρρωστος στὴν κλίνη του καὶ χάριτις Χριστοῦ ἔχοντας τὸν νοῦν καὶ τὰς φρένας ὑγιεῖς, ἐρωτήθη ἂν ἀφίνῃ εἰς σκλάβους ³⁾ καὶ εἰς ὀσπιτάλιν ⁴⁾ κανένα πράγμα καὶ εἶπεν οὐχί. Ἔτι λέγει, θέλω, ὀρίζω καὶ ἀφίνω διὰ καθολικόν μου κληρονόμον εἰς τὰ παντοῖα μου ὅλα τὰ καλά, μόμπιλε καὶ στάμπιλε, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, παρόντα καὶ

Ταξιάρχου τοῦ Πασπαλιάρη (1663), τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης (1682), τῶν Ἀγίων Σαράντων (1687), τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης τοῦ Γριπάρη (1696), τῆς Ἐπισκοπῆς (1708), τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου τοῦ Ἀνδρείτση (1708), τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Πετρούτζου (1715), τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου (1710), τῆς Κυρίας τοῦ Πικρίδη (1717), τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου (1722), τοῦ Ἀγίου Λαζάρου (1723), τῆς Κυρίας Εὐαγγελιστρίας (1724), τοῦ Παντοκράτορος (1730), τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (1784), τῆς Ζωαρχικῆς Τριάδος (1816), τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῶν Γερόντων (1816).

Ὁ Ναὸς τῆς Ἀναλήψεως ἐν τῇ πλατείᾳ ὁδῷ τῆς πόλεως μεταξὺ τοῦ Ἀγίου Ἐλευθερίου καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς συνοικίας ἦτο τῷ 1505 μονὴ καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Φραγκοπούλων.

¹⁾ Βρετός. Τὸ ὄνομα Βρετός ὡς βαπτιστικὸν συνήθες ἐν Μάνῃ. Οὕτω καλεῖται τὸ ἐκτεθὲν παρὰ τῶν γονέων καὶ εὗρεθὲν νεογνόν, ἐξ ἐπικρατούσης προλήψεως ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου θὰ ἀποφευχθῇ ὁ θάνατος τοῦ βρέφους. Παρομοίαν ἀρχὴν ἔχουν αὐτόθι καὶ τὰ ὀνόματα *Ποῦλος - Πουλημένος, Σταμάτης, Σταῦρος, Σταυριανή, Πολυζώης*. Ἀπαντᾷ βαπτιστικὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπώνυμον *Βρετάκης* Μιχαλάκης καὶ *Βρετόπουλος* Γεωργούλας, εἰς τὸ ἱατρικὸν ἡμερολόγιον τοῦ Μανιάτου χειρουργοῦ Πσπαδάκι, Ν. Ἑλλήν. 14 (1917) σ. 61. Σήμερον ἐν Μάνῃ οἱ τύποι *Βρετός* ὁ, *Βρετὴ* ἡ, *Βρέτακας*, ὁ (μεγεθ.), *Βρετάκα*, ἡ (μεγεθ.) *Βρετάκος* (ἐπων.), *Βρετακάκος* (ἐπων.), *Βρετέας* (ἐπων.), *Βρετάκη*, τοῦ (τοπων.). Ὡς ἐπώνυμον τὸ *Βρετός* καὶ ἀλλαχοῦ. Γνωστοὶ *Ματθαῖος Βρετός* καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Παταβίου περὶ τὸ 1608, κ.ἄ. Πρβ. Ν. ΒΕΗ, Ἐκφρασις κώδικος τῆς μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας. Δ.Ι. Ε.Ε. 6 (1901), 200 κ.ἑξ.

²⁾ παρακαλεστοί. Ἡ ἐκφ. *μάρτυρες παρακαλεστοί* εἶναι συνήθης εἰς τὰς διαθήκας καὶ τοῦτο πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀξιοπιστίας τῶν μαρτύρων.

³⁾ εἰς σκλάβους. Ἐν Ζακύνθῳ ὑπῆρχε ταμεῖον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑπὸ τῶν πειρατῶν αἰχμαλωτιζομένων. Ὁ Προβλεπτὴς Φρ. Πιζάνης πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ λαοῦ καὶ πρὸς κραταίωσιν τῆς ναυτιλίας, ἡ ὁποία εἶχεν ὑποστῇ πολλὰς ἀπωλείας, ἐξέδωκε τὴν 3 Ἰουλίου 1560 διαταγὴν διὰ τῆς ὁποίας ἴδρυνε ταμεῖον πρὸς ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλώτων (*Kassa di Sciani*). Ἀπαντᾷ δὲ τὰ πλοῖα τῆς Ζακύνθου ὑπεχρεοῦντο νὰ πληρώσουν ἀπὸ τῆς 1 Αὐγούστου ἰδίου ἔτους ἀναλόγως τῆς χωρητικότητός των καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιβατῶν ὠρισμένα ποσά. Ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ διὰ τῶν διαθηκῶν των κατέλιπον χρήματα. Ἀξιωματικώτερον εἶναι τὸ σχετικὸν τμήμα τῆς διαθήκης τοῦ Θωμᾶ Φλαγγίνη, τὸ ὁποῖον ἔχει οὕτως: «Ὁμοίως κατ' ἔτος νὰ διατίθενται παρὰ τῶν ἐξοχωτάτων κυρίων τῶν Νοσοκομείων δουκάτα 500 δι' ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων Ἑλλήνων καὶ νὰ δίδηται πάντοτε προτίμησις εἰς ἐκείνους ποὺ ἤθελον συλληφθῇ ἐπὶ πλοίων τῆς Γαληνοτάτης Αὐθεντίας καὶ εἰδικῶς εἰς ἐκείνους ποὺ θὰ ὑπηρετοῦν ὡς στρατιῶται τοῦ Κράτους καὶ ἂν δὲν εἶναι Ἕλληνες καὶ λατῖνοι ὑπῆκοοι Ἐνε-

μέλλοντα, ὅποια μὲ κάθε λοῆς μόδον καὶ φόρμα μοῦ ἀσπειτάρουν καὶ περβενί-
ρουν τὸν ὑγιό μου τὸν μ(ισσέ)ρ Μιχαήλ Νίκλο καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ διαδό-
χους αὐτοῦ μὲ τοιοῦτον τρόπον, κοντετζιὸν καὶ ξεκαθαρότητα ὅτι τόσο ὁ ἄνω-
θεν ὑγιός μου, ὥσάν καὶ οἱ πόστεροι, ὡς ἄνωθεν, νὰ μὴν ἡμποροῦν ποτὲ τῷ
καιρῷ νὰ πουλοῦν, χαρίζουν μήτε ψυχοδωρίζουν πὲρ καλσιβόλια μόδο, μόνον νὰ
εἶναι καὶ νὰ γροικοῦνται κοντετζιονάδα τὰ στάμπιλε καὶ νὰ πηγαίνουν ἀπὸ κλη-
ρονομία εἰσὲ κληρονομία αἰωνίως εἰσὲ σερνική καὶ ἰν κάζο, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ μὴν
τοῦ δώσῃ καὶ ντεκεντίρη ἀφφάττο ἢ σερνική, ἐτότες νὰ κληρονομοῦνε μὲ τὲς
ἄνωθεν φόρμες καὶ κοντετζιόνες καὶ τὰ θηλυκὰ παιδιὰ τους. Καὶ ἔτσι θέλω καὶ
ὀρίζω ὅτι ἡ παροῦσα μου γνώμη νὰ ἔχῃ τὸ στέρεο, βέρο καὶ ἰναλτεράμπιλε στοὺς
αἰῶνας, ὡς ἄνωθεν εἶπα, ἐβγάνοντας περὶ καὶ ἔχοντας ἐξουσίαν τὸ καθὲν πρό-

τοὶ αἰχμαλωτιζόμενοι ἐπὶ Ἑνετικῶν πλοίων, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τὰ προτιμῶνται καὶ ἂν ἀκόμη
δὲν εἶναι ὑπήκοοι». Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, Θωμᾶς Φλαγγίνης καὶ ὁ μικρὸς Ἑλληνομνήμων [Πραγ-
ματεῖται Ἀκαδημία Ἀθηνῶν Θ'] 1939 σ. 49 - 50, 130 - 133. Πρβ. Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ, Ἡ εὕρε-
σις ἀγνώστων ἐλληνικῶν ἐγγράφων εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Βενετίας ὑπὸ Κ. Μέρτζιου. Πρακτικά
Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 13 (1938) σ. 447. Ἡ Βενετική Γερουσία δι' ἐπανειλημμένων ψηφισμά-
των ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν Προβλεπτῶν εἰς τὴν συγκέντρωσιν χρήματος πρὸς ἐξαγορὰν
τῶν ὑπὸ τῶν Μπαρμπάρων πειρατῶν αἰχμαλωτιζομένων. Ὑπεχρεώθησαν προσέτι οἱ συμβο-
λαιογράφοι δι' ὅρκου καὶ ἐπὶ ποινῇ ἰσοβίου στερήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος νὰ ἐρωτοῦν τοὺς
συντάσσοντας τὰς διαθήκας τῶν, ἂν ἐπεθύμουν νὰ ἀφήσουν κάτι εἰς τὸ ταμεῖον αἰχμαλώτων.

Ὅλοι οἱ ἱερεῖς ὑπεχρεοῦντο κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς νὰ προτρέπουν τοὺς
ἐκκλησιαζομένους εἰς ἐλεημοσύνην «ἐπὲρ αἰχμαλώτων». Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Ταμεῖον Ἑξαγορᾶς
αἰχμαλώτων. *E.E.B.Σ.* 5 (1928) σ. 342 - 343, 347. Νικηφόρου Σιωτάκη, μητροπολίτου Κρή-
της Διαθήκη, *Χριστιανικὴ Κρήτη* 1 (1912) σ. 510 - 518. Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ τέλος
ᾄσματος ᾄδομένου ἐν Ζακύνθῳ:

*Εἶπαμε καὶ τοῇ κυρᾷ, ἃς ποῦμε καὶ τοῇ Βάγιας
ὅπου ἡ ὁμορφιά τῇ βούλεται τὸν ἥλιο νὰ θαμπώσῃ
σκλάβους ἀπὸ τὴν Μπαρμπάρια νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ.*

Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Αἱ ἐν Ζακύνθῳ συντεχνίαι, *Ζάκυνθος* 1893 σ. 168. - Τὰ ζάλανδα ἐν Ζα-
κύνθῳ. *Λαογραφία* 8 σ. 221 - 223. Πβλ. καὶ τὸ σχετικὸν ᾄσμα, *Αὐτόθι* 9 σ. 189. Κρήτες
ἐν Ζακύνθῳ. *E.E.K.Σ.* 2 (1939) σ. 131. - Ἡ ἐξαγορὰ τοῦ αἰχμαλώτου ἱερέως Ἰακώβου Με-
ταξᾶ, (1572), *Παγκεφαλληνιακὸν Ἡμερολόγιον* 2 (1938) σ. 95 - 100. - Ν. ΚΑΤΡΑΜΗ, ἐνθ' ἄνωτ.
σ. 54, 56. Γενικώτερον βλ. Σ. Μ. ΘΕΟΤΟΚΗ, Κατάλογος χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ
Ἀγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ, *Ἑλληνικά* 4 (1931) σ. 423. Κ. ΣΟΛΔΑΤΟΥ, Οἱ πρόγονοι τοῦ Ἀν-
δρέου Κάλβου (Ταμεῖα Σκλάβων), *Ν. Κράτος* 3 (1939) τευχ. 19 σ. 76 σημ. 33. - Μ. ΜΑΝΟΥ-
ΣΑΚΑ, Ἡ Διαθήκη τοῦ Φιλοθέου Σκούφου. *E.E.K.Σ.* 3 (1940) σ. 303. Δ. Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟ-
ΠΟΥΛΟΥ, Τὸ θρησκευτικὸν συναισθημα ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἐν Ἀθήναις 1946 σ. 5. - Κ. ΚΑΙΡΟ-
ΦΥΛΑ, Ἡ Ἑπτάνησος ὑπὸ τοὺς Βενετούς. Ἀθήναι 1942 σ. 337. Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, Ἡ δια-
θήκη τῆς Ἀννας Παλαιολογίνας Νοταρᾶ (1493), *Ἀθηνᾶ* 53 (1949) σ. 19.

⁴⁾ Ὁσπιτάλιον. (Ospedale). Νοσοκομεῖον. Ὑπῆρχεν ἀκόμη καὶ σπιτάλι τῶν φησικῶν παι-
δίων (= ἄσυλον ἐκθέτων). - Κ. ΣΟΛΔΑΤΟΥ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 76.

σωπον ἀπὸ τῶν ἄνωθες ὅτι ἂν πὲρ κάζο σεγίρη . . . ¹⁾ ὁ λεγκιττιμαμέντε ντεσ-
 γρατζια ἀπὸ ἀφεντιάς ²⁾, ἐτότες νὰ ἔχουν ἐξουσίαν διὰ μία βολὰ τόσο νὰ που-
 λοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ ὑποστατικά, ὅπου ἤθελαν τοὺς τοκκάρει τοῦ καθενὸς διὰ μερ-
 τικό τους διὰ νὰ ξαγοράζονται καὶ ἐλευθερώνονται ἀπὸ τὶς αὐτὲς μιζέριες.
 Ἔτι λέγει τῆς θυγατερός μου, τῆς κυράτζας Ἄννας, συμβία τοῦ μ(ισσέ)ρ Ἰω-
 ἄννη Μπιλιάρδου ³⁾, τῆς ἔταξα ἐκείνη τὴν σοῦμμα, ὅπου εἰς τὴν ἀρεσκειά ⁴⁾ της
 φαίνεται, ἀκόντιο τῆς ὁποίας ἐκονσενιάρισα ἀπὸ ἐτότες ὅλα τὰ ὑποστατικά, ὡς
 καθὼς παριμέντε φαίνεται στὴν αὐτὴ της ἀρεσκειὰ καὶ περιπλέον τὰ μετρητὰ
 καὶ ἀπὸ τὸν ρουχισμόν τὰ κάτωθεν, ἤγουν: ἓνα ζευγάρι σεντόνια σκούλλινα κεν-
 τηστὰ μὲ γλῶσσες, καινούρια, μία σοιτανέλλα πράσινη περπειτουάλε μὲ δύο ρω-
 μανέττες ραζάδες πλατεῖες ἀποκατωθιὸ καὶ ἓνα τζιπουνέλλο δαμασκένιο ριβανὸ
 μὲ ρωμανέττες μεταξωτές, λαβοράδες, καινούρια, ἓνα πουκάμισο γυναικείο, σκούλ-
 λινο, καινούριο μὲ καβέτζα τους καὶ ἕτερα δύο οὐζάδα, ἓνα λαιμὸς μαργαριτάρι
 μὲ δύο φούσκιες καὶ μία σοιτανέλλα ρούχινη, κόκκινη οὐζάδα, καὶ τὸ ρεσάντε
 ἀπὸ τὸν ρουχισμόν καὶ ἀσημοχρούσαφον νὰ ἔχη ὁμπλικο ὁ ἄνωθές μου κληρο-
 νόμος νὰν τῆς τὸ δίδη καὶ παραδίδη μὲ τὴν ὀρδινάριαν στίμα, ὡς καθὼς εἶναι
 τὸ συνήθειον τοῦ τόπου μας καὶ νὰν τήνε ἀποπληρώνη, κατὰ τὴν αὐτὴν της
 ἀρεσκειά, ὅπου τῆς τὰ ἔταξα διὰ πατρικό της, μητρικό της καὶ τέλειόν της ἀδελ-
 φομοίρι, μπατάροντας περὶ τὰ ἄνωθεν πράγματα, ὅπου τῆς ἔδωσα, ὁμοίως κά-
 νοντας τὰ καλὰ καὶ τὰ ρεάλια ⁵⁾ εἴκοσι, ὅπου τὰ ἐδάνεισα τοῦ συμβίου της, ὡς
 φαίνεται σὲ γραφὴ νοδαρική, στὴν ὁποίαν ἀντερίρομαι ἰν τοῦττο ἔ πὲρ τοῦττο ⁶⁾

¹⁾ . . . γράμματα δυσανάγνωστα.

²⁾ ἀπὸ ἀφεντίας = ἐξουσίας. Συνήθως ἡ φρ. Ἀπὸ Θεοῦ καὶ ἀφεντίας = ἐξ ἀνωτέρας βίας.
 Βλ. ἀνωτ., ἔγγραφον Ζακύνθου τοῦ ἔτους 1594.

³⁾ Μπιλιάρδου. Οἰκογένεια καὶ τοπων. εἰς περιοχὴν χωρίου Πηγαδακίων. Τὸ ὄνομα ἀνα-
 φέρεται εἰς ἔγγραφον τοῦ 1516. – Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, *Byz. Neugr. Jahr.* 13 (1936 – 37) 1στ'.

⁴⁾ ἀρεσκειά· δηλ. προικοσύμφωνον (ἐν Ζακύνθῳ, Κεφαλληνίᾳ, Κερκύρᾳ καὶ Ἡπείρῳ).
 Βλ. Ἱστορικὸν Λεξικὸν Νέας Ἑλληνικῆς ἐν λ. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ἐξῆς σκωπτικόν:

ἓνας νοβέρος ξακουστός ἀφ' τὸ Πλεμοναρεῖο
 κάνει διάτες κι' ἀρεσκειὰς τὸ χρόνο ἓνα – δύο

Βλ. Χ. Ι. Α. 603 σ. 68.

⁵⁾ ρεάλια (ἰταλ. reali) καὶ ριάλι. Ἦτο νόμισμα ἀργυροῦν Ἰσπανικὸν κυκλοφοροῦν ἐπὶ
 Ἑνετοκρατίας. Ἰσοδυναμεῖ κατὰ τὸ 1636 πρὸς 24 ὑτέρπυρα καὶ 12 σολδία ἢ 100 – 120 ἄσπρα.
 Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Σημειώματα περὶ νομισμάτων ἐν «Λαγαῖδι» Ἀθηνῶν 1912 φύλλ. 25 – 33. – Κ.
 ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 339 – 341. Ἡ χρῆσις του ἐξηκολούθησε καὶ κατόπιν, ὡς φαίνε-
 ται, καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀφοῦ καὶ τελευταῖον ἠκούοντο τὰ ρεάλια ὡς τουρκικὸν νόμισμα
 ἀντὶ τοῦ γροσίου. Βλ. Χριστιανικὴ Κρήτη 1 (1912) σ. 348.

⁶⁾ Ἰν τοῦττο ἔ πὲρ τοῦττο = In tutto e per tutto = ἐξ ὁλοκλήρου.

καὶ δίχως νὰ ἡμπορῇ ποτὲ τῷ καιρῷ ἢ αὐτῇ μου θυγάτηρ, οὔτε οἱ κληρονόμοι καὶ διάδοχοι ἄνωθις νὰ πρετεντέρουν πλέον τίποτις ἄλλο εἰσὲ ἐνάντιον τῶν ἄνωθι μου κληρονόμων καὶ ποστέρων διὰ κάθε λοῆς μόδον, ἐπειδὴ τις καὶ μὲ τὴν ἄνωθεν ἀρεσκειά της τὴν ἔχω ξωπροίκι καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ πρετεντέρη ἄλλο πρᾶγμα, ὡς καθὼς κιόλας τὸ δίκαιο θέλει, ἵνα ὅ,τι τῆς ἀσπετταρίζει, τόσο τῆς αὐτῆς ὥσάν καὶ τῆς ποτὲ μητρὸς της ἀπὸ τὰ καλὰ τοῦ ποτὲ Πουλημένου Κεχροῦ ¹⁾ καὶ τοῦτο ἔστοντας καὶ ὡς ἄνωθεν νὰ εὐχαριστηθῇ μὲ τὴν ἀρεσκειά της καὶ ἐπανδρεύτῃ καὶ ἐπῆρε ὅλο ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα διὰ μερτικό της πατρικό της, μητρικό της, κληρονομίας ἀσπεττατίβες καὶ ἀδελφομοίρι της καὶ δὲν ἀγροικῶ νὰ τῆς δώσῃ πλέον τίποτις ἄλλα.

Ἔτι λέγει· διὰ τὸ ὀλιβέλλο ὅπου πληρώνω τὸν κάθε χρόνο ριάλια τρία καὶ ἓνα κοιτόπουλλο τοῦ ἐτζελεντίσσιμου σ(ινιόρ)ε Τζουάννε Φλεμοτόμου ²⁾ διὰ τὸ σπίτι ὅπου κατοικῶ τὴν σήμερον, τὸν ἔχω πληρωμένον καὶ εὐχαριστημένον ἕως τὸν καιρὸν τοῦ 1642. Καὶ διὰ τῆς σήμερης χρονιᾶς ἀκόντο εἰς τὲς ὁποῖες τοῦ ἔκαμα πλέον δουλειὰ τοῦ σπιτιοῦ του ὅπου τοῦ ἔρραφτα μοῦδες, ροῦχα, τόσο τοῦ αὐτοῦ ὥσάν καὶ τῆς φαμελιᾶς του καὶ ἄλλων παρτικολάρων, ὅπου μοῦ ἔστερνε καὶ τὸν ἐσερβίριζα ἕως χρονιὲς ντὲ φέρμο δεκαπέντε, Νο 15, καὶ σφαλκάροντας τὴν αὐτὴ δουλειὰ ὅπου τοῦ ἔκαμα καὶ τὴν θέλει ντεκιαρίζει στὴν κονσέντζια του τὸ ρέστος νὰν τὸ ἀποπλερώνῃ ὁ ἄνωθές μου ὑγιὸς καὶ μέντρε ὅπου εἶπε ὅταν βαστάρῃ ³⁾ ἢ ψυχὴ του νὰν τὸν ἐγείρῃ, ὅπου δὲν τὸ πιστεύω, καὶ θέλει μοῦ

¹⁾ Πουλημένου Κεχροῦ. Τὸ ὄνομα Πουλημένος, Ποῦλος, Πουλημένη καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπιθ. οἰκογ. Πουλημενάκος, Πουλημενάς, εἶναι σύνηθες ἐν Μάνῃ, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ. Τοῦτο ὑπενθυμίζει λαϊκὴν πρόληψιν καθ' ἣν, ὅταν τὰ τέκνα μιᾶς οἰκογενείας ἀπέθνησκον, ἐπίστευον οἱ γονεῖς ὅτι ἠδύναντο νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀπ' αὐτῶν τὸν θάνατον ὡς ἐξῆς: ἡ μάμμη ἢ καὶ ἡ μήτηρ ἐξήρχετο μετὰ τοῦ παιδίου εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐφώναζε: *πουλοῦ ἐν' ἀρνάκι, πουλοῦ ἓνα παιδάκι, ποῖος τὸ ἀγοράζει*. Ὁ πρῶτος συναντήσας αὐτὴν ἠγόραζεν ἀντὶ νομίματος ἢ ἄρτου τὸ παιδίον καὶ ἐγένετο ἀνάδοχός του. Τὸ οὕτω πωλούμενον ἐλάμβανε τὸ ὄνομα Ποῦλος ἢ Πουλημένος. Ἐντεῦθεν καὶ ἐν Μάνῃ ἡ φράσις: *πουλῶ τὸ παιδί μου γιὰ κούρα καὶ γιὰ προκοπή μου*. Βλ. *Λαογραφία* 3 (1911) 688. Πλείονα βλ. Φ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ, Ἡ Νεοελληνικὴ καὶ τὰ βυζαντινὰ ἔθιμα, *Ἡμερολ. Μεγάλ. Ἑλλάδος* 1926 σ. 197 - 198. Ὅτι δὲ ἡ συνήθεια αὕτη ἦτο ἀρχαῖοντος παλαιὰ τεμκαίρεται καὶ ἐξ ἐγγράφου τοῦ ἔτους 1181 εἰς τὸ ὁποῖον εὔρηται τὸ ὄνομα *Μιχαὴλ τοῦ Πεπωλημένου*. Πρβ. καὶ περιοδ. *Ἑβδομάς* τόμ. 2. σ. 393. Ν. ΒΕΗ, *Δ. Ι. Ε. Ε.*, 6 (1901) σ. 386 - 388 καὶ Σ. Χ. ΣΚΟΠΕΤΕΛ, *Ἐπετηρίς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ δικαίου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, 3 (1950) σ. 105.

²⁾ Φλεμοτόμου. Οἰκογένεια ἐκ Καλαβρύτων μαρτυρουμένη τῷ 1522. *Φλεμοτομαῖϊκα*, τὰ (1629) καὶ *Φλεμοτόμου ληνός*, ὁ, τοπων. χωρίον Φιολήτη. Πρβλ. Π. ΧΙΩΤΗ, ἐνθ' ἄνωτ. Γ', σ. 959. Τὸ ἐπων. Φλεβοτόμος μαρτυρεῖται καὶ ἐκ Λιβαθοῦς Κεφαλληνίας τῷ 1262. Βλ. *Παγ-κεφαλληνιακὸν Ἡμερολόγιον* 3 (1939) σ. 64.

³⁾ *βαστάρῃ*· *βαστάρω* ἐκ τοῦ *βαστῶ* κατὰ τὰ εἰς -άρω. Βλ. *Ἱστορ. Λεξικὸν Ν. Ἑλληνικῆς ἐν λ.*

ρεντέρει κόντο εἰς καιρὸν κρίσεως. Ἔτι λέγει, τοὺς σέμπρους μου, τοὺς Καλοφωναίους ¹⁾, ἐπειδήτις καὶ εἶναι καλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἔχω εὐχαρίστησι ἀπὸ αὐτούς, θέλω ὅτι κάνοντας τὸ ὅμοιο μὲ τὸν ὑγιό μου, νὰ ἔχουν τὰ ὑποστατικά μου, νὰν τὰ δουλεύουν, ἀλλέως καὶ μὴν ἀδεμπίροντας, νὰ ἡμπορῇ ὁ αὐτός μου ὑγιὸς νὰ τοὺς ἐβγάνη ἀτζιὰν καὶ δὲν ἤθελε εἶστε εἰς τὴν εὐχαρίστησί του καὶ νὰν τοῦ ἀρέση καὶ νὰ δώση ὁ ἄνωθές μου κληρονόμος διὰ μία βολὰ τόσο ἔπειτα τὸν θάνατόν μου δυὸ σαρανταλείτουργα, τὸ ἓνα ἐκεῖ ὅπου μέλλει νὰ θαπτῶ καὶ τὸ ἕτερο στὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον τῶν ραπτάδων ²⁾, τοῦ ἐφημερίου, διὰ νὰ μοῦ ψάλλουν ἔπειτα τὸν θάνατόν μου ὡς ἄνωθεν καὶ τοῦτο νὰν τοὺς τὰ δίδῃ μὲ τὴν γκομμοδιτά του καὶ τὸ καθένα νὰ εἶναι ἀπὸ ριάλια τρία. Καὶ οὕτως ἔκαμε τέλος θέλοντας ὅτι ἡ παρὼν νὰ ἔχῃ τὸ στέρεο, βέβαιο καὶ τὰ ἐξῆς στοὺς ἀπέραντους αἰῶνας ὑπὸ μαρτυρίας τῶν σ(ινιὸ)ρ Τζουάνε Κάκλη, σ(ινιὸ)ρ Σταματέλλου Χαλκωματᾶ ³⁾ καὶ σ(ινιὸ)ρ Γρηγορίου Σαβόγια.

† τζουάνες κάκλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε

† σταματέλος χαλκοματᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε

† Γρηγ. σαβόγιας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν.

3.

Παραίτησις ἀγωγῆς τῆς 2 Φεβρουαρίου 1663.

Νοτάριος Β. Μπονσινιὸρ (Β:δ. 43 σ. 138).

† Laus Deo. 1663 adi 2 Febbrajo. Constituito s(inior) Janni Niclo q. Micali da Brazzo di Maina⁴⁾, il quale con ogni miglior modo si remove dalla querella, over Indolutione da lui fatta nella Cancellaria⁵⁾. Pretoria con-

¹⁾ Καλοφωναίους. Οἶκογ. Καλοφώνου μαρτυρεῖται παλαιόθεν ἐν Ζακύνθῳ. Κ. Κωνσταντῖνος ἦτο πρωθιερεὺς τῷ 1512, 1523 καὶ 1530. – Κ. Ἀνδρέας, πρωτοπαππᾶς Ζακ. τῷ 1760. Τοῦ Καλοφώνου τὸ Πηγάδι τοπων. εἰς χωρ. Λιθακιά (1678). Ἰδρυμα τοῦ Καλοφώνου εἶναι καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Κόλα (1524).

²⁾ Ἅγιος Ἀθανάσιος τῶν ραπτάδων. Ναὸς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν Κήπων. Τῷ 1609 ἦτο μονὴ παλαιὰ δοθεῖσα τῇ συντεχνίᾳ τῶν ραπτῶν, οἵτινες τῷ 1616 ἀνφοδοκίμησαν αὐτήν. Πλείονα βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Αἱ ἐν Ζακύνθῳ Συντεχνίαι 1896. Πρβ. Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 326 – 7.

³⁾ Χαλκωματᾶ. Οἰκογένεια ἀπαντῶσα τῷ 1515. Ἡ ἐκ Ναυπλίου καταγωγή της μαρτυρεῖται τῷ 1581. Ἐκ Κρήτης ἀναφέρεται εὐρισκόμενος εἰς Ζάκυνθον «Γιοργάκις Χαλκοματᾶς» τῷ 1706. – Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Κρητικὰ Σημειώματα Ε.Ε.Κ.Σ. 4 (1941) σ. 111.

⁴⁾ Brazzo di Maina. Βραχίων τῆς Μάνης. Οὕτω ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Βενετῶν καὶ παλαιότερον ὑπὸ τῶν Μανιατῶν ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς ἡ χώρα τῆς Μάνης. Βλ. Α. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 14 σημ. καὶ 54 (ἐγγραφον) τοῦ ἔτους 1612).

⁵⁾ Cancellaria = Γραφεῖον Γενικῆς Διοικήσεως, δικαστήριον.

